

ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΤΟΠΙΩΝ: Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Αγαπητοί κυρίες και κύριοι,

Η διαφορετικότητα των φυσικών και ανθρώπινων συνθηκών ορίζει τα τοπία των περιοχών μας. Αυτό είναι αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης μεταξύ μιας ποικιλόμορφης γεωγραφίας και των λαών που έχουν διαμορφώσει αυτές τις συνθήκες μέσα από την ιστορία τους και από τις πολιτιστικές τους διαδικασίες.

Για το θέμα αυτό επικρατούν δύο τρόποι αντιμετώπισης: ο πρώτος ότι το πολιτιστικό μας υπόβαθρο ορίζει το τοπίο και η δεύτερη ότι υπάρχει εγγενής αξία στο τοπίο ανεξάρτητο από το υπόβαθρο. Η δεύτερη θεωρία δείχνει πιο ξεκάθαρα τους δυνατούς δεσμούς μας με τη φύση.

Μέσα από τα χρόνια έγιναν προσπάθειες για το κλείσιμο των πολιτιστικών στοιχείων σε μουσεία ή για την αλλαγή του τοπίου σε μνημεία ή σε καλλιτεχνικά τεχνουργήματα. Ταυτόχρονα, η αυξανόμενη τάση κατανάλωσης, ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του σύγχρονου πολιτισμού, είχε ως αποτέλεσμα την δημιουργία χάσματος μεταξύ του τοπίου και της φύσης.

Οι προσπάθειές μας για την διαχείριση και διατήρηση των πολιτιστικών μας τοπίων θα πρέπει να επαναπροσδιοριστούν λαμβάνοντας υπόψη παραμέτρους όπως η προστασία της φύσης και βιοποικιλότητας, την προστασία του φυσικού μας κεφαλαίου. Η φύση και το τοπίο δεν αποτελούν διαφορετικές έννοιες, αφού αλλάζοντας τη φύση αλλάζει και το τοπίο.

Ακριβώς για το λόγο αυτό και μετά την εισαγωγή μου θα ήθελα να συγχαρώ του διοργανωτές της συνάντησης για την συζήτηση αυτού του σημαντικού και επίκαιρου θέματος.

Η Κύπρος, είναι ένα νησί με μακραίωνη ιστορία και παράδοση, γεγονός που καθιστά τη διαφοροποίηση μεταξύ του φυσικού και του πολιτιστικού τοπίου καθόλου ξεκάθαρη. Επιπρόσθετα οι πολιτικές που αφορούν το τοπίο δεν αφορούν μόνο στα εξαιρετικά τοπία αλλά και σε αυτά που περιλαμβάνουν στοιχεία της καθημερινότητας. Για το λόγο αυτό, ακόμα κι αν τα οποία τοπία χαρακτηρίζονται ως συνηθισμένα ή εξαιρετικά, ή βρίσκονται σε περιοχές φυσικής ή πολιτιστικής σημασίας, αυτά πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη διαμόρφωση πολιτικών για το τοπίο. Ανεξάρτητα από την αξιολόγηση του, το κάθε τοπίο αφορά στη καθημερινή μας διαβίωση και για αυτό θα πρέπει να το διατηρήσουμε, διαχειριστούμε και να το ενισχύσουμε στα κατάλληλα πλαίσια.

Με την υπογραφή της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για το Τοπίο, η Κύπρος ξεκίνησε μια προσπάθεια του καθορισμού, αξιολόγησης, προστασίας και διαχείρισης και του γενικού σχεδιασμού για το τοπίο.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την προώθηση, πολιτικών βασισμένων σε μια ολοκληρωμένη και ολιστική προσέγγιση για το τοπίο, αποτελεί η δημιουργία μηχανισμού στήριξης.

Για το λόγο αυτό ένα από τα πρώτα βήματα που έγιναν, σε συνεργασία με τους εμπλεκόμενους φορείς, ήταν η δημιουργία προγράμματος για τη χαρτογράφηση και χαρακτηρισμό του τοπίου στο νησί.

Το αποτέλεσμα της προσπάθειας αυτής ήταν η δημιουργία του πρώτου χάρτη τοπίου για την Κύπρο, στον οποίο όμως υπήρχαν ελλείψεις όσον αφορά την συμπερίληψη πολιτιστικών στοιχείων. Ακόμα και με τις ελλείψεις, η δημιουργία του χάρτη ήταν χρήσιμη τόσο για την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των εμπλεκόμενων μερών για τις διαδικασίες χαρακτηρισμού του τοπίου αλλά και για την δημιουργία για πρώτη φορά βάσης δεδομένων ειδικά για τα τοπία μας.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι δεν υπήρχαν ιστορικοί ή πολιτιστικοί χάρτες στο απαραίτητο επίπεδο ανάλυσης, αποφασίστηκε όπως προχωρήσουμε με χαρτογράφηση των στοιχείων αυτών για να καλυφθεί το κενό των πληροφοριών. Πιο πρόσφατα οι προσπάθειες επικεντρώθηκαν στην αξιολόγηση του χαρακτήρα του τοπίου ενσωματώνοντας στο χάρτη τα πολιτιστικά στοιχεία. Η διαδικασία αυτή δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί.

Για το λόγο αυτό και λαμβάνοντας υπόψη τα βήματα τα οποία έχουν ήδη γίνει αναδύεται το ερώτημα για το πώς προχωράμε λαμβάνοντας υπόψη τις άμεσες ανάγκες αλλά και το μακροπρόθεσμο σχεδιασμό. Πώς προχωρούμε σε ένα σχήμα αποδοτικής διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς μας? Πώς ενσωματώνουμε στις πολιτικές μας, ιδιαίτερα στον χωροταξικό σχεδιασμό τα αποτελέσματα της χαρτογράφησης στην οποία αναφέρθηκα πιο πριν?

Πιστεύω ότι το σημαντικότερο θέμα για το οποίο βρισκόμαστε όλοι εδώ σήμερα, είναι η εξεύρεση συνεργειών σχετικά με την προστασία και τη διαχείριση της πολιτιστικής και της φυσικής μας κληρονομιάς.

Στην Κύπρο, υπάρχουν σημαντικά πολιτιστικά τοπία σε περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 όπως είναι η περίπτωση των Αλυκών Λάρνακας όπου εκεί συναντούμε τον ισλαμικό ναό της Ουμ Χαράμ τις Καμάρες, ένα παλιό υδραγωγείο, καθώς επίσης και η περιοχή Κάτω Πάφου όπου εκεί φιλοξενούνται τα αρχαία ψηφιδωτά. Οι απειλές που αντιμετωπίζουν οι δύο περιοχές μπορούν να επηρεάσουν τόσο τη βιοποικιλότητά τους όσο και την ιστορική και πολιτιστική τους αξία. Η επέκταση της οικιστικής και τουριστικής ανάπτυξης, η ολοένα αυξανόμενη πίεση για διάφορες χρήσεις πρέπει να αντιμετωπιστούν με δράσεις διαχείρισης και ελέγχου.

Η προσπάθεια αυτή χρειάζεται κοινή και συντονισμένη προσέγγιση από όλες τις υπηρεσίες που εμπλέκονται είτε για θέματα διαφύλαξης του πολιτισμού μας είτε της βιοποικιλότητάς μας κάτι που μέχρι σήμερα δεν έχει επιτευχθεί σε επιθυμητό βαθμό.

Ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζουν οι οικοσυστημικές υπηρεσίες και τα οφέλη που μας παρέχουν μπορούν να συνδεθούν άμεσα με τα πολιτιστικά μας στοιχεία. Από την άλλη, δράσεις οι οποίες προστατεύουν τα πολιτιστικά μας τοπία, μπορούν να συμβάλουν στην προστασία της φύσης και ιδιαίτερα των περιοχών NATURA 2000.

Τα μέτρα αυτά θα μπορούσαν να τεθούν σε εφαρμογή σε ένα κοινό πλαίσιο συνεργασίας δημόσιων υπηρεσιών, τοπικών αρχών αλλά και άλλων εμπλεκόμενων φορέων. Έτσι, θα γίνει αποδοτικότερη η χρήση πόρων, που όπως όλοι ξέρουμε στις μέρες μας είναι λιγοστοί και πολύτιμοι.

Στην Κύπρο βρισκόμαστε στο μέσο της διαδικασίας για τον καθορισμό των διαταγμάτων του πλαισίου διατήρησης και

διαχείρισης των περιοχών του Δικτύου NATURA 2000. Αυτά θα μπορούσαν να συμπεριλάβουν μέτρα τα οποία να αφορούν και στη διαχείριση των πολιτιστικών στοιχείων των περιοχών. Ήδη γίνεται προσπάθεια προς αυτή τη κατεύθυνση.

Μια άλλη σημαντική παράμετρος και απαραίτητη προϋπόθεση στην επιτυχία των προσπαθειών μας είναι και η εμπλοκή των τοπικών κοινωνιών στην προσπάθεια.

Θα ήθελα να τονίσω ότι η ιστορία και ο πολιτισμός της Κύπρος είναι βαθιά ριζωμένος στο λαό της και η φύση αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της. Για το λόγο αυτό κοινές προσπάθειες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης αποτελούν σημαντικό καταλύτη στη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για την κοινωνική αποδοχή των προσπαθειών για προστασία και διαχείρισή τους. Επίσης τέτοιες προσπάθειες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, συνδυάζοντας το οικολογικό και πολιτιστικό στοιχείο, δράση η οποία αναμένεται να επιφέρει γενικότερα οφέλη όπως η δημιουργία θέσεων εργασίας.

Τελειώνοντας, θεωρώ σημαντικό να τονίσω, ότι η προσπάθειά πρέπει να εστιάζεται στην εξεύρεση ισορροπημένων λύσεων για την προστασία και διαχείριση των πολιτιστικών μας τοπίων. Στόχος μας δεν θα είναι το “πάγωμα” του κάθε τοπίου μέσα στο μακρύ δρόμο της εξέλιξης του, αλλά η διαχείριση της μελλοντικής τους αλλαγής με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να διατηρείται ή ακόμα να αναβαθμίζεται η ποιότητά του και η ταυτότητά του.

Σας ευχαριστώ